

Angst, jaloezie en wraak: lukt het één vrouw haar volk te redden?

MINETTE WALTERS

HET LAATSTE UUR

XANDER
ROMAN

Minette Walters

Het laatste uur

Uitgegeven door Xander Uitgevers BV
Hamerstraat 3, 1021 JT Amsterdam

www.xanderuitgevers.nl

Oorspronkelijke titel: *The Last Hours*
Oorspronkelijke uitgever: Allen & Unwin
Vertaling: Fanneke Cnossen
Omslagontwerp: Mecob
Omslagbeeld: Arcangel & Jitka Saniova/ Trevillion Images
Auteursfoto: Vicky Fry
Zetwerk: ZetSpiegel, Best

Copyright © 2017 Minette Walters
Copyright © 2018 voor de Nederlandse taal:
Xander Uitgevers BV, Amsterdam

Eerste druk 2018

ISBN 978 94 0160 864 0 | NUR 302

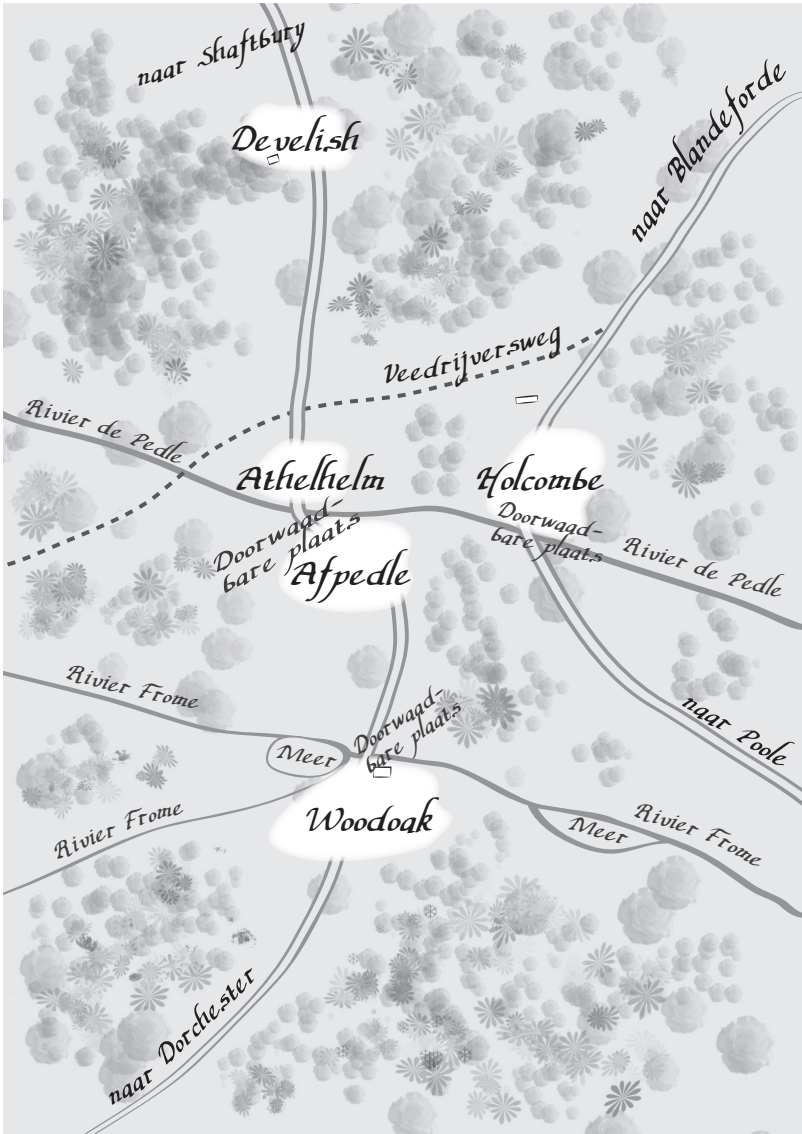
De uitgever heeft getracht alle rechthebbenden te traceren.
Mocht u desondanks menen rechten te kunnen uitoefenen,
dan kunt u contact opnemen met de uitgever. Niets uit deze uitgave
mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie,
internet of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande
schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor Madeleine en Martha

*Met speciale dank aan The Dorset History Centre voor hun hulp
bij het realiseren van dit boek.*

Develishi, 1348

Midden-Dorsetshire, 1348

In Dorsetshire is de plattelandsbevolking gedecimeerd door de pest, nagenoeg niemand werd gespaard. Van daaruit sloeg de ziekte over naar Devonshire en Somersetshire, zelfs tot aan Bristol toe. Ze ging zo erg tekeer dat de inwoners van Gloucestershire de mensen uit Bristol op alle mogelijke manieren de toegang ontzegden. Maar uiteindelijk wist de ziekte ook Gloucester binnen te dringen, ja, zelfs Oxford en Londen. Ten slotte verspreidde ze zich over heel Engeland, waardoor amper een tiende van de bevolking het overleefde.

*Geoffrey the Baker,
Chronicon Angliae temporibus Edwardi II et Edwardi III*

We zien de dood als een zwarte nevel tot ons komen, een pestilentie die de jongeren uit hun leven wegrukt, een ontheemde spookverschijning met een afstotelijk voorkomen die geen genade kent. Waar ze ook komt, ze slaat ziedend om zich heen, veroorzaakt hoofdpijnen en luid geschreeuw, een kwelling die zich in de oksels nestelt, een pijnlijke, boze buil, een gezwel. Het is een nare uitbarsting die onmogelijk snel toeslaat. De vroegtijdige versierselen van een Zwarte Dood.

Jeuan Gethin (d. 1349)

Sommigen van hen waren met zo weinig aarde bedekt dat de honden ze meesleurden en de lijken overal in de stad verslonden.

Agnolo di Tura, Cronica Senese

Mannen en vrouwen [in Florence] verlieten hun woonplaatsen, hun familieleden, hun bezit... alsof ze dachten dat niemand in de stad het zou overleven en dat het laatste uur had geslagen.

Giovanni Boccaccio, De Decamerone

DE DERDE DAG VAN JULI, 1348

1

Develish, Dorseteshire

DE ZOMERHITTE ZOOG HET LEVEN uit Develish weg. Bladeren verwelkten aan de bomen, pony's lieten het hoofd hangen, te moe om te grazen, kippen lagen met dichte ogen in het zand en op de akkers leunden knechten zwaar op hun zeis. Alleen de strontvliegen floreerden, die zwermden over de met gier vervuilde bergen hooi naast de veestallen en zoemden door elke kamer van de manor.

Dit was geen geschikte dag om te reizen, wat verklaarde waarom sir Richard van Develish in zo'n boze bui was. Als zijn rentmeester of bedienden niet snel genoeg op zijn eisen ingingen, verhief hij woedend zijn stem. En aangezien hij deze reis helemaal niet wilde maken, was zijn getier niet van de lucht. Alleen door de kalmerende invloed van zijn vrouw, lady Anne, konden de voorbereidingen doorgaan. Rustig schoof ze elk besluit van sir Richard aan de kant en droeg ze de bedienden op om zijn tassen volgens haar aanwijzingen in te pakken.

Eleanor, hun veertienjarige dochter, stond boven in lady Annes kamer naar dit alles te luisteren. Ze was net zo boos over haar vaders reis als hij, en wenste haar moeder de hel toe omdat zij degene was die hem ertoe dwong. Eigenlijk moest het meisje een kussen borduren voor haar uitzet, maar in plaats daarvan stond ze bij het raam naar een huifkar te kijken, die werd volgeladen met houten kisten vol voedsel en kleding, en geld voor haar bruidsschat.

Eleanor was op zijn zachtst gezegd een verwend, nukkelig nest, en door de hitte werd dat er bepaald niet beter op. Haar blik werd naar

een lijfeigene getrokken, die verse jonge loten reeg door het vlechtwerk van de omheining rondom de boomgaard. Met zijn sterke, zongebruinde armen verhoog hij handig het jonge hout en werkte dat tussen de verweerde takken van voorbije jaren. Alleen een sukkel van een slaaf zou in deze hitte zo hard werken. Toen ze hem herkende, gleed er een voldane glimlach over haar gezicht. Niets kon haar meer plezieren dan Thaddeus Thurkell te kleineren, om welke reden dan ook.

Net als alle lijfeigenen zag hij er smerig en haveloos uit. Hij stak een half hoofd boven de meeste mannen uit Dorset uit, en met zijn getaande huid, lange zwarte haren en amandelvormige ogen had hij niets weg van de man die voor zijn vader moest doorgaan: Will Thurkell, met zijn korte benen en wezelachtige gezicht. Naar verluidt was Eva Thurkell weggelopen naar Melcombe om het met een zee-man aan te leggen, maar volgens een ander verhaal was Thaddeus het resultaat van een vluchtig samenzijn met een zigeuner die op doorreis was.

Hoe dan ook, de vader haatte de zoon en de zoon haatte de vader. Als kind kreeg de jongen elke dag slaag, maar tegenwoordig was Will te bang om een vinger naar hem uit te steken, want het gerucht ging dat Thaddeus een ijzeren staaf over zijn knie kon buigen en met een enkele klap op het hoofd een volwassen man kon vellen. Hij bewees lippendienst aan zijn lage positie in Develish, boog zijn hoofd als dat moest, maar toonde daarbij geen enkel respect. Hij keek langs mensen heen alsof ze lucht waren, met name bij de man die hem als zoon had geaccepteerd.

Will Thurkell was lui, en verontwaardigd dat hij in ruil voor zijn stroken akkerland voor de manor moest werken. Zelfs als kleine jongen had Thaddeus zich thuis bij zijn vader al in het zweet moeten werken, want als hij dat vertikte, dreigde zijn moeder er met de stok van langs te krijgen. Eva was een trieste en zielige vrouw waar geen greintje pit in zat en die door de jaren heen meer dan haar portie slaag had gehad. Alleen de bleke, lilliputterachtige kinderen die na Thaddeus waren geboren, waren de woede van haar man bespaard gebleven.

Dat wilde niet zeggen dat Eleanor ook maar enig medeleven voor Eva kon opbrengen. De slet had precies geweten wat ze deed toen ze het bed met een ander deelde, en het was haar eigen schuld dat ze niet had kunnen doen alsof haar bastaard het kind van Will was. Volgens de roddels had ze willen beweren dat ze was verkracht en dat Thaddeus daar het gevolg van was. Maar dat geloofde bijna niemand, want ze was pas over aanranding begonnen na de geboorte van de donkere baby, die helemaal niets weg had van haar man. Thaddeus was een onwettig kind en door die smet was hij even zondig als zijn moeder. Al zou je dat niet zeggen als je hem zag. In plaats van zijn hoofd beschaamd te laten hangen, hield hij het fier rechtop.

Eleanor vond het een heerlijk idee om Thaddeus Thurkell op de knieën te krijgen. Hij was zes jaar ouder dan zij en ze droomde ervan om hem te vernederen.

Toen het warmer werd, trok hij zijn tuniek uit en werkte hij verder in korte broek en een loshangend hemd met opgerolde mouwen. Het meisje hield ervan om hem te bespioneren en ze genoot er des te meer van als ze dacht dat hij dat in de gaten had. Toen hij een doek om zijn voorhoofd knoopte om te voorkomen dat er zweet in zijn ogen druppelde, staarde hij recht naar haar raam en haar wangen kleurden rozerood van schuldig verlangen.

Het was haar vaders schuld dat ze was beloofd aan de lelijke, pokdalige zoon van een naburige lord, naar wiens hofstede, die groter was dan Develish, het twee dagen rijden was. Er stond haar een vreugdeloos huwelijk te wachten met Peter van Bradmayne. Hij was zo'n miezerig onderdeelje dat hij amper schrijlings op een paard kon zitten. Eleanors eigen pony, een mooi voskleurig Spaans rijpaardje met witte sokken, stond te grazen op het land buiten de ringgracht van haar vaders hofstede. Het liefst ging ze naar Thaddeus toe om hem op te dragen het paardje te zadelen en haar te helpen bij het opstijgen. Als hij het dan waagde om naar haar te kijken, zou ze hem met haar rijzweepje in het gezicht slaan.

De plezierige dagdroom werd ruw verstoord toen ze haar moeder de trap op hoorde komen. Eleanor schoot terug naar haar kruk en haar borduurwerk, en deed alsof ze ijverig bezig was. Wat ze voor

lady Anne voelde grensde aan haat, want Eleanor wist heel goed dat het aan haar moeder te wijten was dat ze aan Peter van Bradmayne werd uitgehuwelijkt. Lady Anne vond plicht en discipline belangrijker dan liefde. Ze was door nonnen grootgebracht en had voorgoed het klooster in moeten gaan, want ze vond niets zo heerlijk als op haar dochter fitten en haar de les lezen over haar tekortkomingen.

Het bleef zo stil dat Eleanor wist dat lady Anne telde hoeveel steken ze had geborduurd sinds ze de vorige keer naar het patroon had gekeken. ‘Het is te warm,’ verklaarde ze opstandig. ‘De naald glipt steeds door mijn vingers.’

‘Je doet dit niet voor mij, dochter, maar voor jezelf. Als je dit een nutteloos werkje vindt, ga dan iets doen wat je meer voldoening schenkt.’

‘Er is niks.’

Lady Anne hoorde door het open raam paardenhoeven schuifelen op de korstige modder van het voorplein beneden, waar sir Richards gevolg zich verzamelde voor de reis. Op de velden aan de overkant van de gracht zag ze de slaven, die bezig waren met de slopende taak van het hooien. Dichterbij stond Thaddeus Thurkell te zweten op het vlechtwerk van de omheining. Het was niet moeilijk te raden hoe Eleanor haar tijd had doorgebracht. ‘Je vader wil dat je hem gedag gaat zeggen,’ zei ze. ‘Hij is veertien dagen weg.’

Het meisje stond op. ‘Ik ga tegen hem zeggen dat ik niet wil dat hij gaat.’

‘Dat moet je zelf weten.’

Eleanor stampte met haar voet. ‘Jij dwingt hem ertoe. Jij dwingt iedereen om dingen te doen waar ze geen zin in hebben.’

Lady Anne kneep geamuseerd haar ogen toe. ‘Maar je vader niet, Eleanor. Hij mag dan woedeaanvallen hebben zodat we vooral niet vergeten wat hij allemaal voor ons doet, maar hij zou niet naar Bradmayne gaan als dat niet in zijn eigen belang was.’

‘Wat is dat belang dan?’

‘Hij heeft gehoord dat de ziekte uit Peter van Bradmaynes jeugd is teruggekomen. Hij wil met eigen ogen zien of dat klopt, voordat hij het huwelijkscontract bezegelt.’ Meteen flakkerde er hoop op in

de blik van haar dochter, maar ze schudde haar hoofd. ‘Wees voorzichtig met wat je wenst, Eleanor. Als Peter doodgaat, kom je misschien helemaal niet meer aan de man.’

‘Ik zou er geen traan om laten.’

‘Wel als je neef dit huis erft. Je bent veel beter af als meesteres van Bradmayne dan als een oude spinster die voor haar eten en onderdak afhankelijk is van de liefdadigheid van een familielid.’

‘De wereld zit vol mannen,’ zei het meisje opstandig. ‘Er zijn wel betere echtgenoten dan Peter van Bradmayne.’

‘Maar niemand die je vader zich kan veroorloven,’ bracht lady Anne haar in herinnering. ‘Develish is sir Richards enige hofstede, meer is hem nooit gegund. Denk je niet dat hij als hij kon een grotere bruidsschat zou bieden? Hij verwent je in alle andere opzichten. Wees dankbaar voor Bradmayne en bid dat Peter sterk genoeg is om je zoons te geven, zodat een van hen later lord van Develish kan worden.’

Eleanor had een bloedhekel aan dit soort gesprekken, waarin haar moeder haar de les las en ze niet anders kon dan ernaar luisteren. ‘Misschien ben ik net als jij vervloekt,’ mopperde ze hatelijk. ‘Vader zegt dat het jouw schuld is dat hij geen erfgenaam heeft.’

‘Dan staat je een trieste toekomst te wachten,’ antwoordde de vrouw. ‘Ik betreur het elke dag dat ik geen zoon heb, en dat zou jij ook moeten doen.’

‘Ik zou niet weten waarom,’ zei het meisje, en ze zwaaide met haar lange rokken. ‘Het is niet mijn schuld dat je er nooit een hebt gekregen.’

Het dreef lady Anne tot wanhoop dat haar dochter zo dom was. Eleanor was zonder meer een schoonheid, met haar lichte huid, blonde haar en betoverende blauwe ogen – een miniatuur van haar vader – maar ondanks jarenlange volhardende lessen was ze niet in staat om ook maar één gedachte vast te houden. ‘Als je broers had gehad, zou milord van Blandeforde omwille van hen je vaders verzoeken om meer landerijen hebben ingewilligd. Dan had hij met de opbrengsten van de andere hofstedes jouw toekomst veilig kunnen stellen,’ zei ze rustig. ‘Maar zoals de zaken er nu voorstaan, heeft hij nog geen enkele rijke man weten over te halen om over je schamele

bruidsschat heen te stappen. Er zijn hier vele mannen op bezoek geweest, maar geen van hen heeft een aanbod gedaan.'

Eleanor kneep haar ogen tot spleetjes. 'Ze zijn bang dat ik net zo mager en lelijk word als jij, moeder. Zelfs vader moet er niet meer aan denken je aan te raken.'

'Nee,' zei lady Anne instemmend. 'Een van mijn weinige zegeningen, mag je wel zeggen. Maar het bevalt me niets zoals jij hem aanmoedigt om met zijn handen aan je te zitten.'

'Je hoeft heus niet jaloers te zijn. Het is niet mijn schuld dat sir Richard meer van mij houdt dan van jou. Had je hem maar niet moeten teleurstellen.'

Even glansden er pretlichtjes in lady Annes ogen. 'Je vader is dol op vele vrouwen,' zei ze, 'maar jij bent zijn enige kind. Het is dat je zoveel op hem lijkt, anders zou hij nog twijfelen of je wel van hem bent.'

'Je liegt.'

De vrouw keek haar nieuwsgierig aan. 'Waarom ben je zo boos, Eleanor? Omdat je vader geen zoons kan verwekken of omdat hij doet alsof ik jouw enige rivale in de liefde ben? Waar denk je dat hij naartoe gaat als hij 's middags wegrijdt? Wie gaat hij dan opzoeken, denk je? Hij is net zo dol op lijfeigenen als jij.'

Het meisje stampte weer met haar voet. 'Ik háát je,' zei ze knarse-tandend.

Haar moeder wendde zich af. 'Bid dan maar dat lord Peter niet ziek is en met sir Richard afspreekt dat jullie voor het einde van de zomer gaan trouwen. Als je echtgenoot die zelfzuchtigheid van je door de vingers kan zien, zul je merken dat je bij hem beter af bent dan bij mij.'

Thaddeus Thurkell hield zijn minachting zorgvuldig verborgen toen hij vanuit zijn ooghoek zag hoe de dochter afscheid van haar vader nam. Daar zat niets oprechts bij. Sir Richard en lady Eleanor leken te veel op elkaar – vol eigendunk en de aandacht opeisend, beiden uitgedost in opzichtig geborduurde kleding – en ze namen

alleen zo luidruchtig afscheid om er zeker van te zijn dat iedereen het zag. Zoals altijd stelden ze met hun gedrag en kleding de rustigere mensen om hen heen in de schaduw, en zoals altijd hield lady Anne zich afzijdig, onbemind en onopvallend. Ze had niets van de pronkzucht van haar echtgenoot en dochter, en Thaddeus mocht haar er des te meer om. Hij wist dat ze als kind bij de nonnen had gewoond en door de zusters was onderwezen, en hij veronderstelde dat ze daar haar kalme wijsheid en medische kennis had opgedaan.

Het was niet aan Thaddeus om medelijden met milady te hebben – het was niet aan hem om überhaupt iets van haar te vinden – maar hij kon haar niet in het gezelschap van haar echtgenoot en dochter zien zonder plaatsvervangend boos te worden. Ze behandelden haar net zo respectloos als zijn stiefvader omging met zijn moeder. Maar in tegenstelling tot Eva was lady Anne te trots om te laten merken dat het haar raakte. Ze wekte de indruk dat ze zich met opzet afzijdig hield en ze keek de andere kant op toen sir Richard met zijn vette vuisten zijn dochter betastte, haar dicht tegen zich aan trok en een vochtige kus op haar lippen drukte. Daarna hees hij zijn potige lijf op zijn zwarte ros en beval zijn gevolg om zich achter hem aan te sluiten.

Toen de stoet in beweging kwam, ging Thaddeus met gebogen hoofd verder met het invlechten van de groene hazelaarstakken in de omheining. Het geluid van de karrenwielen, die krakend over het ruwe pad wegreden, was niet zo hard dat dat het ruisen van lady Eleanors geborduurde gewaad overstemde toen ze het voorplein overstak en naar hem toe liep. Maar Thaddeus was niet van plan haar de voldoening te geven zich naar haar toe te draaien en zich op een knie te laten vallen. Hij zou met een schop en een scheldkanonnade voor zijn onbeschaamdheid worden bestraft, maar dat had hij liever dan dat hij iemand respect toonde die hij verachtte. Als er al enige menslievendheid in lady Eleanor zat, dan moest hij die nog ontdekken.

En alsof ze dat wilde bewijzen, raapte het meisje een van zijn jonge twijgen op en haalde naar hem uit. 'Hoe durf je je rug naar me toe te keren!' snauwde ze.

Thaddeus richtte zich op en deze keer raakte de tak, die met een boog omhoog zwaaide, hem onder de kin.

‘Ken je plaats,’ beval Eleanor. ‘Buig je hoofd en laat je op een knie zakken. Je hebt me niet aan te kijken.’

Thaddeus gaf geen antwoord, maar bukte zich alleen om een volgende jonge loot van de grond te pakken en in de omheining te vlechten en lette niet op de klap die op zijn schouders neerkwam. Hij wist zeker dat sir Richards nieuwe rentmeester vanuit het huis toekeek en dat hij streng gestraft zou worden als hij omwille van lady Eleanor zijn werk onderbrak. Naar verluidt was de man aange-steld om extra inkomsten binnen te halen voor sir Richards uit-spattingen en Thaddeus had geen zin om hem daarbij te helpen door een boete aan zijn broek te krijgen. Hij verachtte de rentmeester evenzeer als hij lady Eleanor verachtte. Van een veertienjarig meisje kon hij wel een aframmeling hebben, maar zijn familie kon geen pond graan missen.

Lady Anne voorkwam dat hij nog verder werd afgestraft. Ze greep haar dochters pols vast en dwong die omlaag, terwijl ze de zweep afpakte en de lijfeigene prees vanwege zijn uitstekende werk. ‘Neem het mijn dochter maar niet kwalijk, Thaddeus. Ze ziet gewoon niet of iemand goed of slecht werk aflevert. Je doet het geweldig.’

Hij draaide zich om en maakte een buiging. ‘Dank u wel, milady. Ik hoop dat vandaag een goede dag voor u is.’

‘Dat is het inderdaad.’ Ze legde haar hand op Eleanors arm. ‘Kom mee, kind. We hebben in huis dingen te doen.’

Ze liepen weg en Thaddeus keek hen na. Hij vroeg zich af waarom de dochter zo weinig op de moeder leek. Het meisje was in alle op-zichten het evenbeeld van haar vader – zelfs in haar wreedheid – terwijl alleen haar mooie figuur iets weghad van dat van lady Anne. De vrouw was donker, het meisje blond, zoals haar vader. Thaddeus’ eigen situatie maakte hem extra gevoelig voor gelijkenissen tussen familieleden. Hij lette op bepaalde verschillen tussen generaties, zo-als iemand met een bochel op typische ruggengraatafwijkingen bij anderen lette. Het was als balsem voor zijn gemoedsrust als hij kon geloven dat hij niet de enige was met verdriet.

Als kind had Thaddeus gebeden dat zijn haar van kleur zou veranderen of dat zijn botten niet verder groeiden, zodat Will hem op een ochtend zou zien en iets in hem zou herkennen. Maar naarmate hij ouder werd en hij steeds hardere klappen kreeg, was hij alleen maar blij dat hij geen bloedverwant was van de man. Het was niet toevallig dat Wills kroost klein en dom was en Thaddeus niet. Hij wist niet meer hoe vaak zijn moeder hem had gesmeekt om in het bijzijn van Will te doen alsof hij achterlijk was. Juist het feit dat Thaddeus zo intelligent was, dreef haar boosaardige echtgenoot tot waanzin, niet omdat hij donker haar had en zo lang was. ‘Sla je ogen neer en houd je mond,’ had Eva hem gesmeekt. ‘Terg hem niet met je rappe tong of je vuurspuwende ogen. Wat jij allemaal kunt, kan hij niet en dat weet hij. Als je het niet voor jezelf wilt doen, doe het dan voor mij.’

Thaddeus had gemengde gevoelens over zijn moeder. Uit angst voor Wills jaloezie was ze zelden lief voor hem. Maar in haar smekende ogen was te lezen hoe erg ze hem nodig had, ook als ze zich wanhopig aan zijn tuniek vastklampte als ze Will hoorde naderen. Ze liet Thaddeus elke dag beloven dat hij haar niet in de steek zou laten, maar het stak hem dat ze nooit de moed had om hem te verdedigen tegen al het lichamelijke en verbale geweld waarmee Will hem bestookte.

Zijn hele leven had hij gehoord dat zijn moeder voor hoer werd uitgemaakt en het was moeilijk om haar als iets anders te zien. Op zijn tiende had hij haar gevraagd wie zijn echte vader was, maar dat had ze hem niet willen vertellen. Will zou het uit hem slaan, wat de toestand er alleen maar erger op zou maken. Haar man zou buiten zichzelf van woede raken als hij op een naam kon broeden in plaats van te geloven dat Thaddeus het gevolg was van een verkrachting door een onbekende.

Hierdoor had Thaddeus het vermoeden gekregen dat zijn vader een bekende van Will was. In de hut van Will bekeek Thaddeus aandachtig zijn gezicht in de gedeukte metalen plaat die voor een spiegel moest doorgaan. Daarna bestudeerde hij de gelaatstreken van elke man in Develish – zowel arm als rijk – en lette op of ogen, ge-

laatskleur of neus misschien op die van hem leken. Hij vond niemand, en langzamerhand aanvaardde hij de geruchten dat zijn vader een buitenlandse zeeman was. En eigenlijk stond dat idee hem wel aan. Een man die de zeeën over voer oogstte meer respect dan een lijfeigene van een leenheer.

Het was nooit precies omschreven welke status Thaddeus had op sir Richards hofstede. Hij was een buitenechtelijk kind van Eva en had dus geen erfrecht op Wills bezittingen: een paar stroken land en de woning die erbij hoorde. Toen Thaddeus de priester vroeg wat er met hem zou gebeuren als Will doodging, had de man zijn schouders opgehaald en tegen hem gezegd dat hij hard moest werken en zijn talenten moest ontwikkelen. Zolang sir Richard tevreden was over zijn werk, hoefde Thaddeus niet bang te zijn voor zijn toekomst. Zelfs voor slaven werd goed gezorgd als ze de goedkeuring van hun meester wegdroegen.

Will deed niets liever dan Eva's bastaard uitschelden voor slaaf. Hij beweerde dat hij Thaddeus met lichaam en ziel bezat, dat als hij de jongen niet had opgenomen, hij in een van de greppels buiten Develish voor dood zou zijn achtergelaten. Kennelijk had hij niet in de gaten dat lijfeigenschap op zich ook een vorm van slavernij was, en dat hij door de eed van trouw die hij sir Richard had gezworen – 'Zonder de toestemming van mijn lord zal ik niet trouwen of van dit land vertrekken, en ik verbind mijn kinderen en mijn kindskinderen aan deze belofte...' – zichzelf en zijn wettige nakomelingen aan Develish had vastgeketend. Maar dat gold niet voor Thaddeus.

Het was lady Anne geweest die dat aan Thaddeus had uitgelegd. Op 25 maart, Maria-Boodschap, had ze hem apart genomen. Hij was toen dertien, en de kippenhokken aan het uitmesten. Ze vertelde dat de baljuw voor hem zou komen. 'Zorg dat je uit zijn buurt blijft,' waarschuwde ze. 'Op die dag neemt sir Richard de eed van trouw af. Maar de plechtige beloften van Will gelden niet voor jou, dus druk ik je op het hart om zelf ook geen eed af te leggen. Want zonder land of onderkomen ben je voor kost en inwoning afhankelijk van de welwillendheid van mijn echtgenoot, en dat lot wens ik je niet toe, Thaddeus.'

Hij begreep niet waarom lady Anne zich zijn lot aantrok, maar hij

was haar meer verschuldigd dan wie ook en ze had er nooit iets voor teruggevraagd. ‘Als ik dit jaar aan de baljuw weet te ontsnappen, milady, dan weet hij me volgend jaar wel te vinden.’

‘Het gaat niet goed met de rentmeester van mijn echtgenoot en waarschijnlijk haalt hij het einde van het jaar niet,’ zei ze tegen hem. ‘En hij is degene die jouw positie aan de orde stelt. Sir Richard is de kwestie binnen een week vergeten en een nieuwe rentmeester weet niets van jouw omstandigheden. Elk verstreken jaar is een jaar gewonnen vrijheid. Onthoud dat goed.’

Thaddeus dacht aan de straf die hij zou krijgen als hij zijn werk in de steek liet. Als de baljuw met hem klaar was, zou Will het overnemen. Was het de moeite waard om zoveel pijn te lijden, enkel om te voorkomen dat hij een paar woorden van onderworpenheid moest prevelen? ‘Kunnen vrije mannen honger beter verdragen dan slaven, milady?’

Lady Anne glimlachte. ‘Je weet wel beter, Thaddeus, maar een slaaf gaat altijd eerder dood dan zijn meester. Als jij je leven de moeite waard vindt, wees dan zo voorzichtig om dat niet zomaar met een eed te grabbel te gooien, en let er des te meer op dat je er met geen woord over rept. Als mijn man van tevoren wordt gewaarschuwd dat je het recht hebt om jezelf vrij te verklaren, zal hij te rade gaan bij de bisschop en de kerkelijke wet tegen je gebruiken.’

De afranselingen waren inderdaad zo erg als alle andere afstraffingen die Thaddeus had moeten ondergaan. Maar, zoals lady Anne al had voorspeld, ging de oude rentmeester dood en het probleem of een onwettig kind gebonden was aan de eed van een man die hem niet als zijn eigen kind wilde erkennen was vergeten. Voor Thaddeus’ leven maakte het weinig uit, maar hij begon nu wel te fantaseren over een toekomst buiten Develish. Het was logisch dat zijn dromen beperkt bleven doordat hij niet wist wat voorbij het dorp lag. Maar ze vormden een sprank hoop die hij nooit eerder had gehad. Hij begon meer aandacht te schenken aan de verhalen van de marskramers en kooplieden die Develish aandeden, en luisterde naar wat de slavenleiders te vertellen hadden als ze hun schapen naar andere weidegronden brachten of naar markten in de buurt.

Hij was het meest geboeid door verhalen over de zee, die in het zuiden lag, zo wist hij. Ooit wilde hij daarnaartoe om aan te monstere op een schip naar een buitenlandse haven, waar ze niet zouden weten dat hij Eva Thurkells bastaard of Will Thurkells slaaf was. 's Winters, als de bomen hun bladeren lieten vallen en hij in de beboste heuvels aan het eind van het dal hout ging sprokkelen voor de haarden in de manor, zag hij hoe de heuvels zich helemaal tot aan de horizon uitstrekten. Ze leken in de glinsterende paarse verte op te rijzen en hij maakte zichzelf wijs dat daarachter zijn poort naar een andere wereld lag. Maar hoe ver weg dat was en hoelang hij erover zou doen om ernaartoe te lopen, daar had hij geen idee van.

Toen ze het huis in liepen, wrong Eleanor haar arm uit haar moeders greep. 'Je hebt niet zo tegen me te praten in het bijzijn van een slaaf, doe dat nooit meer,' tierde ze. 'Thaddeus was schaamteloos. Hij verdiende zweepslagen.'

Lady Anne liep bij haar weg. 'Je hebt je verschrikkelijk gedragen, dochter. Wees blij dat ik je nog meer schande heb bespaard.'

Het meisje stormde achter haar aan. 'Jij bent degene die dol is op lijfeigenen, niet ik of vader. Denk je dat ik niet zie hoe Thaddeus zich bij jou gedraagt? Als hij voor sir Richard buigt, doet hij dat om geen pak slaag te krijgen, maar als hij voor jou buigt, doet hij dat in alle oprechtheid. Hoe komt dat?'

Het verbaasde lady Anne dat het haar dochter was opgevallen. 'Ik heb hem als kind een paar keer een zalfje gegeven voor zijn kneuzingen. Ik vermoed dat hij dat nog weet.'

'Hij heeft medelijden met je. Daarom doet hij het. Ik zie het in zijn ogen.'

Voordat ze bij de keuken waren, deed lady Anne er het zwijgen toe. Daar was het merkwaardig stil, alsof iedere dienstmeid hun gesprek stond af te luisteren. 'Dat zie je dan verkeerd, Eleanor. Alleen God weet wat er in iemands hoofd omgaat.'

Het meisje glimlachte. 'Als Thaddeus het waagt medelijden met je

te hebben, stelt hij zich op als jouw gelijke. Vind je dat niet schaamteloos? Zal vader zeggen dat ik me slecht heb gedragen als ik hem vertel dat Eva Thurkells bastaard zich de rechten aanmatigt van een vrij man?’

Lady Anne keek haar even onderzoekend aan. ‘Als ik jou was zou ik me meer zorgen maken over sir Richards ongenoegen als hij ontdekt dat jij zoveel interesse hebt in Thaddeus Thurkell, Eleanor. In jouw blik is evenveel te lezen als in die van een ander.’